

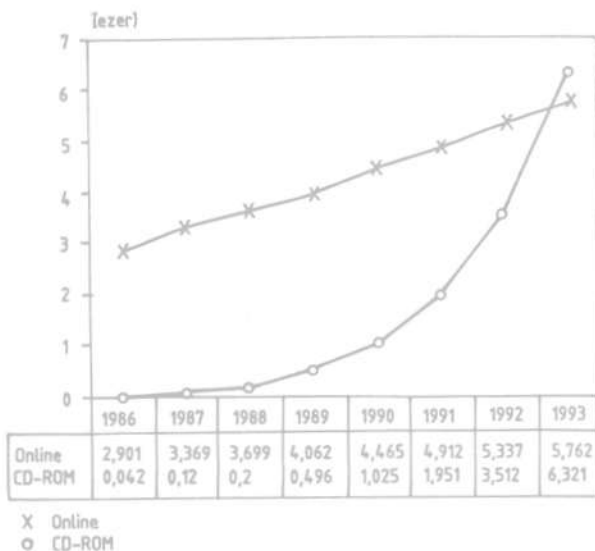
5. ábra A CD-ROM adatbázisok számának alakulása és gyarapodásának üteme (1987–1992)

A csonkolt ENVIRONMENT deskriptorral a Computer-Readable Databases metaadatbázis szerint – 70 CD-ROM termékből kereshetünk információt; ezek 73%-a online is elérhető. Ugyanakkor a 230 online adatbázis (amelyekben szintén él az ENVIRONMENT deskriptor) 22%-ának van CD-ROM változata. Tehát a környezeti témák szempontjából valamennyire releváns adatbázisok csaknem negyede CD-ROM formában is kapható; számos ilyen adatbázis pedig csak CD-ROM formában kapható.

A CD-ROM források száma exponenciálisan nő, szemben az online források lineáris növekedésével: lásd a 6. ábrát. Várható, hogy 1993 végére a CD-ROM adatbázisok száma eléri és meghaladja az online adatbázisokét. A TFPL CD-ROM katalógus 1991. évi kiadása 50 CD-ROM terméket sorol be a Környezet címszó alá. További mintegy 200 CD-ROM adatbázis tartalmaz vízügyi, energia és szennyezés kulcsszavakkal kikeresett rekordokat.

Következtetések

A környezettel kapcsolatos információk gazdag tárházát találjuk az elektronikusan kereshető és olvasható adatbázisokban, többnyire az online és CD-ROM típusokban. Az online források száma tíz éve folyama-

6. ábra Az online és a CD-ROM adatbázisok számszerű növekedésének összehasonlítása

tosan, a CD-ROM forrásoké is, de még meredekebben nő. Az utóbbi típusú adatbázisok előnye, hogy nemcsak szöveges, hanem hang- és grafikus vagy képi információkat is tartalmazhatnak; az ábrás információk a környezeti vizsgálatok szempontjából különösen jelentősek. Különböző grafikonok, diagramok, térképek, hanganyagok is elektronikus módszerrel tárolhatók és visszakereshetők.

A környezeti szakirodalmi információk iránti igény jelenleg nem túl nagy, és a legtöbb környezeti információ online formában áll rendelkezésre. Ez az állapot azonban változásban van. A környezeti tanulmányok növekvő fontossága, valamint az információs médiumok trendjei arra engednek következtetni, hogy ez a szakterület nagyobb figyelemet fog kapni, mint eddig. A CD-ROM technika lassan felváltja az online technikát, mint a környezeti információk elsődleges forrását; az online keresés megmarad a friss anyagok és hírek fő hozzáférési közegének.

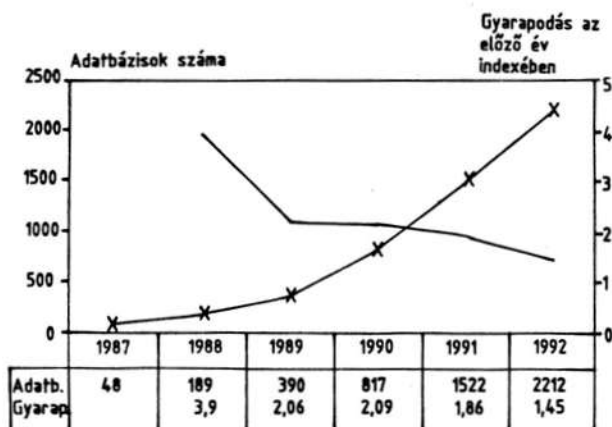
/RONALD, K.–NICHOLLS, P.: Environmental information sources – online and ondisc. = Canadian Library Journal, 49. köt. 4. sz. 1992. p. 277–284./

(Roboz Péter)

A „vsesoužnyj”-ról „vserossijskij”-re oroszított VINITI negyvenéves

A VINITI mint a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tudományos és műszaki információs intézete 1952-ben a kiváló vegyész, A. N. Nesmeánov akadémikus, akkor az akadémia nemrég (1951-ben) hivatalba lépett elnöke kezdeményezésének és aktív közreműködésének köszönheti életre hívását.

A Biological Abstract az intézet létét a következőképpen méltatta: „Noha jóval kevésbé volt drámai esemény a VINITI létrejötte és működésének kiteljesülése, mint amilyen a Föld mesterséges holdjainak felbocsátása volt, ám végül is hatalmas jelentősége van az orosz és a világ tudományosságának jövője szempontjából.”

X Adatbázisok
— Gyarapodás

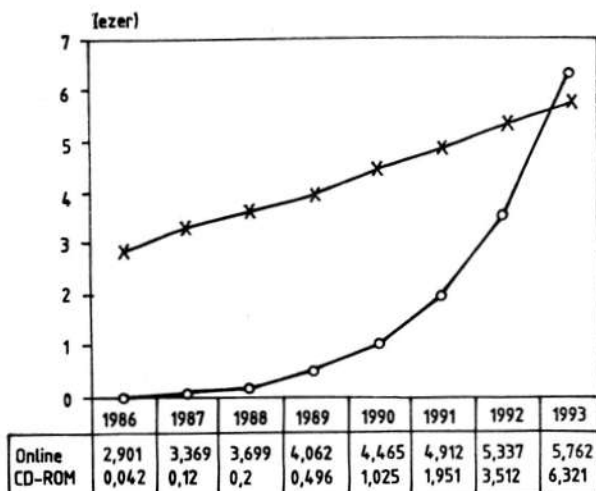
5. ábra A CD-ROM adatbázisok számának alakulása és gyarapodásának üteme (1987–1992)

A csonkolt ENVIRONMENT deskriptorral a Computer-Readable Databases metaadatbázis szerint – 70 CD-ROM termékből kereshetünk információt; ezek 73%-a online is elérhető. Ugyanakkor a 230 online adatbázis (amelyekben szintén él az ENVIRONMENT deskriptor) 22%-ának van CD-ROM változata. Tehát a környezeti témák szempontjából valamennyire releváns adatbázisok csaknem negyede CD-ROM formában is kapható; számos ilyen adatbázis pedig csak CD-ROM formában kapható.

A CD-ROM források száma exponenciálisan nő, szemben az online források lineáris növekedésével: lásd a 6. ábrát. Várható, hogy 1993 végére a CD-ROM adatbázisok száma eléri és meghaladja az online adatbázisokét. A TFPL CD-ROM katalógus 1991. évi kiadása 50 CD-ROM terméket sorol be a Környezet címszó alá. További mintegy 200 CD-ROM adatbázis tartalmaz vízügyi, energia és szennyezés kulcsszavakkal kikeresett rekordokat.

Következtetések

A környezettel kapcsolatos információk gazdag tárházát találjuk az elektronikus kereshető és olvasható adatbázisokban, többnyire az online és CD-ROM típusokban. Az online források száma tíz éve folyama-

X Online
o CD-ROM

6. ábra Az online és a CD-ROM adatbázisok számszerű növekedésének összehasonlítása

tosan, a CD-ROM forrásoké is, de még meredekebben nő. Az utóbbi típusú adatbázisok előnye, hogy nemcsak szöveges, hanem hang- és grafikus vagy képi információkat is tartalmazhatnak; az ábrás információk a környezeti vizsgálatok szempontjából különösen jelentősek. Különböző grafikonok, diagramok, térképek, hanganyagok is elektronikus módszerrel tárolhatók és visszakereshetők.

A környezeti szakirodalmi információk iránti igény jelenleg nem túl nagy, és a legtöbb környezeti információ online formában áll rendelkezésre. Ez az állapot azonban változásban van. A környezeti tanulmányok növekvő fontossága, valamint az információk médiumok trendjei arra engednek következtetni, hogy ez a szakterület nagyobb figyelmet fog kapni, mint eddig. A CD-ROM technika lassan felváltja az online technikát, mint a környezeti információk elsődleges forrását; az online keresés megmarad a friss anyagok és hírek fő hozzáférési közegének.

/RONALD, K.–NICHOLLS, P.: Environmental information sources – online and ondisc. = Canadian Library Journal, 49. köt. 4. sz. 1992. p. 277–284./

(Roboz Péter)

A „vsesoužnyj”-ról „vserossijskij”-re oroszított VINITI negyvenéves

A VINITI mint a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tudományos és műszaki információs intézete 1952-ben a kiváló vegyész, A. N. Nesmeánov akadémikus, akkor az akadémia nemrég (1951-ben) hivatalba lépett elnöke kezdeményezésének és aktív közreműködésének köszönheti életre hívását.

A Biological Abstract az intézet létét a következőképpen méltatta: „Noha jóval kevésbé volt drámai esemény a VINITI létrejötte és működésének kiteljesülése, mint amilyen a Föld mesterséges holdjainak felbocsátása volt, ám végül is hatalmas jelentősége van az orosz és a világ tudományosságának jövője szempontjából.”

Néhány nevezetesebb dátum az intézet életéből:

- ▶ az ország tudományos-műszaki információval való ellátásában játszott fontossága miatt 1961-ben ketts felügyelet alá helyezték: az akadémia mellett ilyen jogosítványt kapott a Szovjetunió Állami Tudományos és Műszaki Bizottsága is;
- ▶ 1970-ben indult meg a VINITI számítógépes „nagyrendszerének” a kiépítése, amelynek teljes elkészülte a tudósok és a szakemberek információ-ellátásának színvonalában lényeges javulással kecsegtet;
- ▶ 1989 óta a VINITI tudományos minősítő hely, s 1992-ig bezárólag 8 doktori és kb. 50 kandidátusi értekezés megvédésére került sor keretében;
- ▶ most az a fő feladat, hogy a szolgáltatások színvonala – pontossága, operativitása és célzottsága – lényegesen emelkedjék.

A VINITI jubileumi ülészakát 1992. december 17-én tartották meg. Az egybegyűlteket a jelenlegi igazgató, *Ű. M. Arskij* köszöntötte, majd két jól ismert VINITI-munkatárs, *A. I. Černyj* (A VINITI története) és *R. S. Gilârevskij* (A VINITI-ben folyó kutatómunka fejlesztésének koncepciója) előadásával folytatódott az ülészak. Nem hiányzott az ünnepi köszöntő táviratok – köztük *D. Billington*, a Library of Congress igazgatója táviratának – felolvasása, illetve különféle kitüntető oklevelek és díjak átadása sem.

VOLOŠIN, I. A.: 40 let VINITI. = Naučno-tehničeskaâ informaciâ, Ser. 1. 1. sz. 1993. p. 22./

(Futala Tibor)

Könyvtári és információtudományi szakfolyóiratok szerkesztőinek kerekasztal-megbeszélése a barcelonai IFLA-n

Az IFLA 1993. évi 59., Barcelonában tartott konferenciájának keretében került sor a könyvtári és információtudományi folyóiratok szerkesztőinek kerekasztal-beszélgetésére, ahol is négy folyóirat szerkesztői adhatták elő tapasztalataikat és gondolataikat. A szóban forgó folyóiratok kiválasztása úgy történt, hogy mindegyik más és más szerkesztési-kiadási – ezen belül azonban jellemző – feltételrendszert reprezentáljon.

A lehető legjobb helyzetben a *Journal of Librarianship and Information Science* van. Mögötte tőkeerős kiadó (*Bowker-Saur*) áll, amely a szerkesztőség munkatársairól levesz minden nem szorosan vett szakmai gondot (propaganda, terjesztés, hirdetésfelvétel stb.). Angol nyelvűsége folytán valójában „szakmai világlapként” jelenik meg. Jellemző, hogy szerkesztőinek még olyan szakmai közvélemény-kutatásra is van idejük-energiájuk, amely azt tudakolja: az amerikai szerzők cikkeiben megmarad-e az amerikai angol helyesírás, avagy a kontinentális angolba tétessenek-e át.

A következő szaklap a cseh „i” volt, amelyet hazájában „ičko” becéznek és emlegetnek. (Főszerkesztőjének utaztatását a *The Open Society Foundation* vállalta, amiért e cikkében köszönetét fejezi ki *Soros* úrnak.) E szaklap jellemzői a következők: egy kis nemzet nyelvén nem túlságosan népes szakma számára jelenik meg, a hazai szakmai problémák és a világtrendek ismertetése egyaránt helyet kap hasábjain, rendszeres (bár nem túlságosan bőkezű) állami dotációban részesül.

Említett jellemzőinél fogva az „ičko” helyzete többé kevésbé a hasonló méretű nyugati államok

nemzeti könyvtári és információtudományi folyóiratainak a helyzetével mutat rokonságot, minthogy ezekben az államokban ugyancsak elemi érdek, hogy az információs szakma valamennyi ágazata és válfaja jól működjék, különösen minden nyilvános szolgáltatás. Az állam ezen belül is az első helyek egyikébe rangsorolja a könyvtári ágazatot, amely a magánszektor számára kevésbé vonzó.

Az „ičko” helyzetével szemben igen elesett helyzetről számoltak be az orosz kollégák, mindenekelőtt a *Bibliotekovedenie i bibliografiâ za rubežom* szerkesztői. Helyzetüket részint a pénzügyi eszközök felettébb elégtelen volta, részint pedig a könyvtári-információs hálózatok, illetve a kiadói és terjesztői struktúrák szét hullása teszi drámaivá. A szerkesztőségek ennek ellenére arra törekednek, hogy folyóirataik valahogy mégis átvészeljék a nehéz éveket. Ha kell, a periodicitások ritkítása, az oldalszámok drasztikus csökkentése, a „külső” egyszerűsítése árán is. Mindezt betetőzi, hogy a moszkvai Orosz Nemzeti Könyvtár (a volt Lenin Könyvtár) valamennyi külföldi könyvtári és információtudományi folyóirat előfizetését kénytelen – ugyancsak pénzügyi okok miatt – szüneteltetni, s így a világba való szakmai kitekintésnek is jórészt megszűnnek a lehetőségei.

Végül egy Fidzsi-szigeteken kiadott angol nyelvű szaklap mutatkozott be. (Forrásunk adós marad címének közlésével.) E lap nehézségei, minthogy állami támogatásra nem számíthat, a társadalmi hinterland gyengeségével (könyvtáros egyesület, egyetem, alapítványok stb.) magyarázhatók. Újabban már a külföldi